

**Det kongelige kulturdepartement
Medie- og kunstavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo**

Oversendt departementet gjennom den digitale løsningen for høringsuttalelser på
www.regjeringen.no.

Oslo, 7. februar 2020

Høringssvar vedr. forslag om gjennomføring av EUs direktiv om kollektiv rettighetsforvaltning og om åndsverklovens rekkevidde for nærstående rettigheter

Det vises til departementets høringsutkast av 6. desember 2019.

Vi vil innledningsvis gjøre Kulturdepartementet oppmerksomme på at EU har startet en evaluering av implementeringen av direktivet som er planlagt ferdigstilt i 2021. Det er nå seks år siden direktivet ble vedtatt, og vi kan se få ulemper ved å avvente en implementering i norsk lovverk til etter denne evalueringen er fullført. Direktivet har fått et relativt stort spenn i implementering på tvers av Europa og det har hatt litt forskjellige konsekvenser i landene. Vi tror at det vil være både hensiktsmessig og arbeidsbesparende å lære av evalueringen før et endelig lovutkast fremlegges.

Om foreningene og forholdet til kollektiv forvaltning

Norsk Komponistforening arbeider for profesjonelle komponisters politiske, økonomiske, faglige, og sosiale rettigheter. Våre medlemmer skaper blant annet lydkunst, installasjoner, orkestermusikk, kammermusikk, kor- og korpsmusikk, elektronisk musikk, performance, støy, jazz, scenisk musikk og filmmusikk.

NOPA er en forening for profesjonelle komponister og tekstforfattere innen populærmusikk. Foreningen arbeider for komponistene og tekstforfatternes politiske, økonomiske og faglige interesser. NOPAs medlemmer skaper musikk innen alle genre, her finnes låtskrivere, salmediktere, de som skaper musikk til film, spill og TV-produksjoner, skaper av musikk innen metall, folk, jazz, elektronika og musikk rettet mot barn. Tekstforfatterne i NOPA skaper tekst til musikk, enten det er libretto, opera, nystev, viser eller slampoesi.

Foreningene har til sammen ca. 1500 medlemmer og deler kontorlokaler i Kongensgt 24. Foreningene har sammen bygget og styrt TONO siden grunnleggelsen i 1928, og representanter fra begge foreninger har styreplasser. Pr i dag sitter fire av våre representanter i styret, inkludert

styreleder og nestleder i selskapet. Begge foreninger er også medlem av forvaltningsselskapene NORWACO og Kopinor. Vi er dessuten medlemmer i Kunstnernettverket, hvor mange av organisasjonene i NORWACO og Kopinor er medlemmer.

Lovforslaget som her omtales angår slik våre medlemmers rettigheter og økonomi direkte og vil påvirke hvordan forvaltningen av deres rettigheter utøves. Det kan også komme til å berøre våre foreninger som medlemsorganisasjoner i Kopinor og NORWACO.

Overordnet om direktivets innretning

Både NOPA og NKF støtter direktivets målsetninger om transparens og effektivitet fullt ut, og håper og forventer at direktivet også vil stimulere land i territorier spesielt utenfor EU/EØS til å implementere tilsvarende lovgivning. På den måten kan rettighetsforvaltning skje på like vilkår og gagne rettighetshavere ikke bare i Norge og Europa.

Likevel legger direktivet føringer som i en norsk virkelighet kan virke noe fremmede, og som ikke alltid rimer med hva som allerede fungerer godt i praksis. Det legger også press på tanken om solidaritet og den kollektive modellen som har fungert veldig godt i snart hundre år i Norge. Dette forholdet har kulturpolitiske utfordringer, ikke minst for det kulturelle mangfoldet – som departementet og alle beslutningstakere bør ha for øyet i årene som kommer.

Slik vi opplever den norske virkeligheten er det ikke noe motsetningsforhold mellom rettighetshavere og forvaltningsselskapene. De kollektive forvaltningsselskapene i Norge eies og drives av rettighetshaverne, og har stor tillit og oppslutning blant disse. I TONOs tilfelle har mange av direktivets generelle krav og intensjoner om transparent drift, demokrati og effektivitet lenge vært et faktum. TONO har en moderne vedtektsstruktur der representativitet, kjønnsbalanse og ansattes medbestemmelse er vedtektsfestet.

Tanken om friheten til å velge forvaltningsselskap for rettighetshaverne, slik direktivet har som klar intensjon, kan kanskje på overflaten høres forlokkende ut. Det er likevel liten grunn til å tro at det kan skje i praksis: om en norsk komponist eller tekstforfatter velger å være medlem i PRS i Storbritannia i stedet for i TONO, vil det fortsatt være TONO som forvalter rettighetene på vegne av PRS i Norge og visa versa på grunn av gjensidighetsavtalene mellom så godt som alle de nasjonale selskapene. En forflytning vil derfor ha lite å si for den enkelte rettighetshaver, men kan på sikt være med på å skape press på forholdet mellom selskapene og rettighetshavergrupper, uten at den tilsiktede konkurransen direktivet intenderer, oppnås. Det er mulig å tenke seg at det på lang sikt eksisterer flere parallelle og tilsvarende selskaper i hvert enkelt land, men dersom dette utvikles fullt ut kan systemet som helhet lite trolig fortsatt kalles kollektiv forvaltning. Resultatet vil være en fragmentering som svekker rettighetshaverne. På det digitale multiterritorielle området finnes det i dag i noen grad konkurranse og valgmuligheter. Avtalevilkårene er likevel ofte underlagt *non disclosure agreements*, presset frem av plattformsselskapene, som gjør at rettighetshaverne i liten eller ingen grad kan vurdere hvilket selskap som vil forvalte rettighetene best.

Direktivet går også langt i å legge til rette for størst mulig individuell avregning av vederlag. TONO har i alle år drevet individuell avregning, men det har vært et stort antall ulike modeller lagt til grunn for hvordan dette skjer. Modellene har skiftet i takt med medlemmenes behov og utviklingen i både marked og samfunn. Direktivet snevrer i noen grad inn denne muligheten, og det er en risiko for at det vil bli vanskeligere å holde ulike grupper sammen i et kollektiv, når graden av tilpassing i forvaltningen reduseres.

Hvis vi igjen bruker et eksempel fra det digitale markedet, er det ikke mangel på individuell avregning av vederlag som er problemet, det har TONO hatt i hele tid i det digitale markedet. Utfordringen er heller at prisen som er brukt pr enhet er så lav at den ikke gir meningsfulle vederlag for andre enn

rettighetshavere med et stort volum av rettigheter, eller massebruk av enkeltrettigheter. Dette forskyver igjen balansen mellom rettighetshavere innad i selskapene, fra de økonomisk små og mellomstore, til de økonomisk store aktørene, med den mulige konsekvens at kollektivet svekkes og barrierene for inntreden i musikkmarkedet øker. Det kan svekke både konkurransen og det musikalske mangfoldet.

Kollektive vederlag fordelt gjennom medlemsorganisasjoner som er medlem i forvaltningsselskap

Både NKF og NOPAs medlemmer er frilansere. De har blitt satt under sterkt press i løpet av omveltningen av musikkbransjen de siste ti årene. Det betyr at de er avhengig av velfungerende og forutsigbare fondsordninger for å kunne drive sin virksomhet. I denne sammenheng har Komponistenes vederlagsfond og Tekstforfatterfondet, som deler ut stipender fra vederlagsmidler fra Kopinor og bibliotekvederlaget fra Staten, vært svært viktige i en periode med økonomisk usikkerhet. Vi ser at det på dette området foreslås en implementering av direktivet som kan få konsekvenser for fondets praksis. Tilsvarende gjelder for mange av de andre medlemsorganisasjonenes i Kopinor, som har tilsvarende fondsordninger. En individuell fordeling av disse midlene vil ofte ikke være meningsfullt da de vil være minimale og ofte heller ikke praktisk mulig.

Vi vil, slik Kunstnernettverket også gjør, fremheve at det er forvaltningsorganisasjonenes medlemsorganisasjoner som kjenner sin rettighetshavergruppe best og derfor også er best rustet, gjennom sine egne åpne og demokratiske prosesser, til å fatte beslutninger om hvordan det som i utgangspunktet er ikke-individualiserte vederlagsmidler, best kan fordeles innenfor den aktuelle rettighetshavergruppen. Vi viser forøvrig til Kunstnernettverkets og Kopinors hørings svar på dette punktet.

Avslutningsvis

Musikk og tekster som skapes av våre medlemmer forteller historier om samtiden. De er i sitt mangfold med på å definere oss som kulturnasjon. Men vi er avhengig av at repertoaret når ut til et publikum. Omleggingen av Rikskonsertene til Kulturtanken har rammet frilanserne hardt, og det har indirekte rammet fremføringen av ny norsk musikk for et stort publikum gjennom skolekonsertordningen.

I den forbindelse ser NOPA og NKF at departementet har drøftet grundig problemstillingen om åndsverkslovens rekkevidde for nærstående rettigheter, og vi gir derfor vår støtte til departementets konklusjon der vern av et lydopptak bare gis dersom produsenten er hjemmehørende i Norge eller EØS. Dette vil ivareta FFUK, Fondet for utøvende kunstnere, slik fondet er finansiert i dag.

Vi stiller oss forøvrig bak høringsinnspillet fra TONO, hvor det gis vises til vurderinger av konkrete paragrafer, og til Kunstnernettverkets innspill, hvor synspunkt på problematikk knyttet til forholdet mellom det kollektive og individuelle vederlag fordelt gjennom Kopinor spesielt drøftes.

Vennlig hilsen

NOPA

Ingrid Kindem
Styreleder

Norsk Komponistforening

Jørgen Karlstrøm
Styreleder